

2.2 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗ

A. Ορισμός

Λειτουργική ενασχόληση είναι η ικανότητα του ατόμου να εκτελεί δραστηριότητες, τις οποίες απαιτεί ο ρόλος που αναλαμβάνει και οι οποίες σχετίζονται με το αναπτυξιακό του επίπεδο και το στάδιο της ζωής του.

Η αξία και η αποτελεσματικότητα των εργοθεραπευτικών προγραμμάτων καθορίζεται από την ικανότητα του θεραπευτή να διερευνά και να ευοδώνει την επίδοση του ατόμου στις δραστηριότητες των τομέων της λειτουργικής ενασχόλησης. Επίσης, μελετάται σαν ένα σύστημα αλληλεπίδρασης, μέσα στο οποίο ένα σύνολο ικανοτήτων πρέπει να συνδυαστεί για να υπάρξει επιτυχές αποτέλεσμα. Η αλληλεπίδραση αναφέρεται αρχικά ανάμεσα στις βασικές συνιστώσες οι οποίες είναι αισθητικοκινητικές, γνωστικές και ψυχοκοινωνικές δεξιότητες και έπειτα ανάμεσα

στους τομείς που περιλαμβάνουν δραστηριότητες αυτοσυντήρησης, παραγωγικές και ελεύθερου χρόνου. Γίνεται λοιπόν φανερό ότι κάθε τομέας λειτουργικής ενασχόλησης και κάθε βασική συνιστώσα διερευνάται χωριστά, αλλά και ως προς την σχέση της με τα υπόλοιπα (Reed & Sanderson 1992, Trombly 1995, A.O.T.A. 1994).

Η απάντηση στα παρατιθέμενα ερωτήματα καθορίζει τις παραμέτρους της λειτουργικής ενασχόλησης :

- **ΠΩΣ** ένα άτομο εκτελεί τις δραστηριότητες, προσδιορίζοντας τις δυνατότητές του.
- **ΤΙ** δεξιότητες χρησιμοποιεί για την εκτέλεση. Η σωστή χρήση των βασικών δεξιοτήτων επιτρέπει την εκτέλεση μιας δραστηριότητας με αποτελεσματικότητα και με την απαιτούμενη κατανάλωση ενέργειας και χρόνου.
- **ΠΟΤΕ** η εκτέλεση μιας δραστηριότητας επιτυγχάνεται και με ποιες χρονικές προϋποθέσεις. Είναι σημαντικό το άτομο να χρησιμοποιεί τις ικανότητές του για την ολοκλήρωση μιας δραστηριότητας στο χρόνο που είναι αναγκαία.
- **ΓΙΑΤΙ** το άτομο εκτελεί κάποιες δραστηριότητες. Η ανάλυση του γιατί, είναι σημαντική διότι η αποδοχή ή μη της συγκεκριμένης δραστηριότητας από την κοινωνία είναι καθορισμένη εν μέρει, από τον τομέα λειτουργικής ενασχόλησης στον οποίο ανήκει. Παράδειγμα αποτελεί ο επαγγελματίας μάγειρας με τον μάγειρα του σαββατοκύριακου, οι οποίοι ενώ χρησιμοποιούν τις ίδιες δεξιότητες, η δραστηριοποίησή τους εντάσσεται σε άλλο τομέα (εργασιακή - ελεύθερου χρόνου δραστηριότητα).
- **ΠΩΣ** εκτελείται η δραστηριότητα ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα, η ασφάλεια, η άνεση και η διάθεση του απαιτούμενου χρόνου και ενέργειας.
- **ΠΟΙΟΣ** εκτελεί την δραστηριότητα και ποιος την ολοκληρώνει ; οι πληροφορίες είναι σημαντικές διότι αφορούν στη ανεξαρτητοποίηση του ατόμου στην καθημερινή του ζωή.
- **ΠΟΥ** εκτελείται η κάθε δραστηριότητα λειτουργικής ενασχόλησης (Reed & Sanderson 1992).

Ο στόχος του εργοθεραπευτή είναι να προάγει την αίσθηση της αποτελεσματικότητας και της αυτοεκτίμησης, με την ανάπτυξη της επιτηδειότητας δηλαδή της αποτελεσματικής αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον.

Η επιτηδειότητα (competence) στην εκτέλεση των δραστηριοτήτων λειτουργικής ενασχόλησης αναφέρεται στο επίπεδο της ικανότητας, της αξιοσύνης και της

επάρκειας του ατόμου να αντιμετωπίζει τις απαιτήσεις μιας κατάστασης ή ενός ρόλου. Η επιτηδειότητα στην λειτουργικότητα αναπτύσσεται με την πρακτική εξάσκηση. Το άτομο εμπλέκεται σε διαβαθμισμένη, στοχοκατευθυνόμενη δραστηριότητα με επιτυχία, η οποία του επιτρέπει να αισθανθεί την ικανοποίηση της επίτευξης και το προτρέπει στην ανεξαρτητοποίηση και την επιλογή του τρόπου ζωής του.

Τα άτομα επίσης διαθέτουν εσωτερικό κίνητρο το οποίο τα κατευθύνει να αντιληφθούν τις δυνατότητές τους και να εντείνουν την επίδρασή τους στο περιβάλλον του (Creek 1997). Το κίνητρο ωθεί το άτομο, για την ανάπτυξη επιτηδειότητας καθώς αυτό δοκιμάζει τις δυνατότητές του και αποκτά εμπιστοσύνη στις ικανότητές του.

Η αίσθηση της αποτελεσματικότητας αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου να κρίνει ποιες αντιδράσεις απαιτούνται για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα, όταν αυτό προκύπτει.

Η αίσθηση της επιτηδειότητας είναι μία όψη της αυτοεκτίμησης και η αυτοεκτίμηση μία όψη της θετικής αντίληψης του εαυτού. Το επίπεδο αυτοεκτίμησης του ατόμου εξαρτάται από την εμπιστοσύνη προς τον εαυτό του, η οποία βασίζεται κυρίως στην εμπειρία του (Trombly 1995).